

Donderdag 7 oktober 1915 – ochtendeditie

Belgisch bankpapier naar Engeland.

De directeur-generaal der posten en telegrafie maakt bekend, dat blijkens bericht van de Britse postadministratie, Belgisch bankpapier slechts in brieven met aangegeven geldwaarde in Groot-Brittannië en Ierland mag worden ingevoerd.

Belgisch bankpapier dat op andere wijzen in dat land wordt aangebracht of dat, hoewel in brieven met aangegeven geldwaarde gesloten, kennelijk met de bedoeling tot handel of speculatie wordt ingevoerd, wordt bij aankomst in beslag genomen.

Donderdag 7 oktober 1915 – avondeditie

Het Vlaams.

Bern, 6 oktober. In verband met de voorbereiding van een Duitse assimilatie van de landen waar Vlaams gesproken wordt is een cursus geopend te München.

Onder het opschrift: "De taalrechten der Vlamingen in deze tijd" lezen wij in Neerlandia:

Van Tak Antwerpen is de volgende briefwisseling ingekomen:

Antwerpen, 9 juli 1915.
Aan zijne excellentie Vrijheer von Bissing,
Generaaloverste van de cavalerie,
Gouverneur van België,
Brussel.

Excellentie,

De Antwerpse tak van het Algemeen Nederlands Verbond neemt eerbiedig de vrijheid U het volgende verzoek toe te sturen.

In het reglement betreffende de wetten en gebruiken van de oorlog te land (2^e vredesconferentie, Den Haag 1907) vinden we onder artikel 43:

“Wanneer het gezag van de wettelijke overheid feitelijk is overgegaan in de handen van degene, die het gebied heeft bezet, neemt deze alle maatregelen, die in zijn vermogen staan, ten einde zoveel als mogelijk de openbare orde en het openbaar leven te herstellen en te verzekeren en zulks, behoudens volstrekte verhindering, met eerbiediging van de in dit land geldende wetten.”

De wet over het gebruik van de Nederlandse taal in bestuurszaken van 22 mei 1878 zegt onder artikel I:

“In de provincies Antwerpen, West- en Oost-Vlaanderen, Limburg en in het arrondissement Leuven zullen de berichten en mededelingen, welke de staatsambtenaren tot het publiek richten, hetzij in de Nederlandse taal, hetzij in de Nederlandse en in de Franse taal opgesteld worden.

“De staatsambtenaren zullen met de gemeenten en bijzondere personen in het Nederlands briefwisselen, tenzij deze gemeenten of personen vragen dat de briefwisseling in het Frans zou geschieden of zelf die taal in de briefwisseling gebruikt hebben.”

Volgens dit artikel zouden dus alle berichten en mededelingen aan het publiek in het Nederlands moeten geschieden. We laten hier enige gevallen volgen, waarin die wet niet wordt toegepast, iets wat

de Vlamingen nadeel kan berokkenen en hen ook krenkt in de gevoelens van gehechtheid aan hun taal:

1. In de meeste gevallen ontvangen de Vlaamse gemeentebesturen uitsluitend in het Duits gestelde stukken vanwege het middenbestuur te Brussel;
2. Het bestuur van de IJzeren Wegen gebruikt in alles enkel de Duitse taal: opschriften, plakbrieven, bekendmakingen, reiskaartjes, enz.;
3. Vele passen zijn enkel in het Duits opgesteld. Hierin is te Antwerpen reeds verbetering gekomen, maar elders schijnt het Nederlands nog te ontbreken;
4. Wanneer de advocaten hun cliënten in de gevangenis willen bezoeken, worden zij ertoe verplicht ze in het bijzijn van een Duits ambtenaar te ondervragen in het Duits of in het Frans. Het wordt hun niet toegelaten de landstaal, het Nederlands, te gebruiken;
5. Te verzenden telegrammen mogen in de meeste gevallen niet in het Nederlands opgesteld worden;
6. De in te vullen postmandaten zijn opgesteld in het Duits en in het Frans en dus onverstaaenbaar voor de meeste Vlamingen, die deze twee talen niet verstaan;
7. De ambtenaren die met het publiek in aanraking komen bedienen zich altijd van de Duitse taal, wat tot grote moeilijkheden aanleiding geeft. Daardoor ontstaat dikwijls misverstand;
8. De controlekaart voor de burgerwacht is uitsluitend in het Duits opgesteld;
9. Alle stukken die in de vesting Antwerpen uitgaan van de Kommandantur, van de Intendantur en van de Zivil-Verwaltung zijn enkel in het Duits opgesteld.

Wij zijn dan ook zo vrij, excellentie, hierop uw aandacht in te roepen met het verzoek, de zaak welwillend te doen onderzoeken en, zo mogelijk, aan de taalrechten van de Vlamingen voldoening te verschaffen.

Met de meeste hoogachting en de diepste eerbied.

Namens het Algemeen Nederlands Verbond van Antwerpen:

De voorzitters:
(getekend) Emiel Wildiers
Frans Van Cuyck
De secretarissen:
Frans Van Laar
August Borms

Op dit schrijven kwam een antwoord in, dat vertaald als volgt luidt:

Politische Abteilung bei dem Generalgouverneur in Belgien.
Innerpolitische Setion.

Brussel, 3 september 1915
Aan het secretariaat van het Algemeen Nederlands Verbond.
Tak Antwerpen.

Zeer geachte heren,

Op uw verzoeg van 9 juli 1915 aangaande het gebruik van de Nederlandse taal in de ambtelijke betrekkingen, heeft zijne excellentie de heer Gouverneur-Generaal last gegeven u het volgende mede te delen:

Het is op grond van een bijzondere verordening, dat de Duitse besturen aan Belgische besturen, gemeenten en inwoners in het Duits schrijven. Afgezien van principiële overwegingen, drong deze

verordening zich uit praktische redenen op. Een regelmatig en snel verkeer op ambtelijk gebied zou onder de huidige omstandigheden, die het gevolg zijn van de oorlog, niet mogelijk zijn, indien aan alle Duitse besturen de verplichting werd opgelegd zich van een andere taal voor dergelijke aangelegenheden te bedienen. Moest men over het algemeen het principe van het tweevoudig brievenstelsel, dus Duitse brieven met vertalingen, doorvoeren, dan zouden de ambtelijke betrekkingen zo bemoeilijkt en vertraagd worden, dat het publiek daar allerminst door zou gediend zijn.

Daarentegen spreekt het vanzelf, dat de Belgische staatsbesturen zich voor hun schriftelijke betrekkingen met Duitse besturen en in hun verder ambtelijk bedrijf van het Nederlands, zoals het door de wet bepaald is, kunnen en moeten bedienen. Eveneens hebben alle Vlaamse gemeenten en inwoners het recht, voor hun briefwisseling met de Duitse besturen, hun eigen taal te gebruiken. Ook mag iedereen verwachten, dat hij in zijn moedertaal aangehoord zal worden.

In de openbare bekendmakingen en dergelijke verordeningen van de Duitse besturen wordt zoals u bekend is, ook de Nederlandse taal naar recht en wet gebruikt.

Wat de tekst op postmandaten, enz. betreft, zo was het totnogtoe uitsluitend gebruik van het Duits en het Frans geen achteruitzetting van de Nederlandse taal waarvan de schuld aan Duitse kant lag, maar gebeurde dit in overeenstemming met de algemene internationale overeenkomsten. Het Nederlands was nog niet in deze overeenkomsten begrepen. Nochtans is ons postbestuur op het ogenblik bezig ook de tekst in het Nederlands op deze formulieren op te nemen.

Dat het gebruik van de Vlaamse plaatsnamen niet algemeen is bij de Duitse besturen, spruit vooral uit de omstandigheid voort, dat de ambtelijke Belgische naamlijsten van plaatsen, kaarten, plans, enz. waarover men beschikt, bijna uitsluitend de Franse schrijfwijze vermelden, ook voor de gemeenten, die in het Vlaamse land gelegen zijn.

Op het ogenblik is een naamlijst van plaatsen in bewerking, waarop ook de Vlaamse benamingen in goede Nederlandse schrijfwijze vermeld worden.

Wat de opschriften, borden, enz. van het spoorwegbeheer aangaat, zijn onderhandelingen met dit bestuur gaande, om aan de rechtmatige eisen te voldoen, in zover dit met een goede dienst verenigbaar is.

Ook werden andere klachten, welke in uw verhoog voorkomen, aan de betreffende besturen ter kennis gebracht, opdat zij er rekening mee kunnen houden.

Ge zult uit deze mededelingen kunnen zien, dat de heer Gouverneur-Generaal volkomen bereid is, om aan het Vlaamse volk gerechtigheid te laten wedervaren en de wetten van het land toe te passen, in zover het in de huidige oorlogstoestand mogelijk is.

Op bevel,
Dr. Dirr

Uit Vrij België hebben we de vorige week een artikel van mr. Frans van Cauwelaert overgenomen; Neutraliteit of Vrijheid. In de Vlaamsche Stem antwoordt mr. L. Brulez op dat artikel. Wij laten dat antwoord hieronder volgen:

Neutraliteit of Vrijheid. Onder dit opschrift als dilemma behandelt mr. Frans van Cauwelaert in “Vrij België” de actie voor Vlaams en Waals zelfbestuur – dat axioma voor alle goede Belgen – in verband met de kwestie der neutraliteit.

Dat er verband tussen beide punten bestaat, zullen wij niet loochenen, integendeel. Maar onze geachte tegenstrever zoekt het waar het o.i. niet ligt.

Om te beginnen stelt hij het probleem niet zonder aarzelen: “Wij willen op de gebeurtenissen niet vooruitlopen. Maar de vraag is nu eenmaal gesteld geworden en wij menen ook ons antwoord niet schuldig te mogen blijven.”

Niet zonder aarzelen, en ook met weinig doorzicht: het gaat hier immers niet om een academische discussie over de wenselijkheid “dat België na deze oorlog terug zal geneutraliseerd worden of vrij zijn.”

Waar het om gaat? Laat ons de moed hebben de dingen in het aangezicht te bezien en bij hun naam te noemen: er is sprake van de misdadige actie der Franskiljons om België bij de Entente in te lijven – of nog erger, om van België voorgoed een Frans-Engelse voorpost te maken.

Gedurende de vrede werd er zolang aan de “conquête des cerveaux” gewerkt; nu krijgt deze haar beslag. De beide soeurs latines Frankrijk en Italië reiken de hand aan de kleine soeur latine België. En in staatkundig en militair opzicht worden onze “garanten” voorgoed onze “bondgenoten”.

Dat is het grote gevaar voor de toekomst. Van de Duitsers wordt ons land wel bevrijd. Maar wie verlost ons Vlaamse volk van de inwendige

vijand, van de Franse kanker in Vlaanderen, die dan onder ons is en veel moeilijker weg te krijgen zal zijn?

Het grootste kwaad ons door de Duitse inval berokkend is niet de overrompeling van ons land, noch het verlies van have en goed, dat elke Belg enigermate heeft geleden; - het grootste kwaad is de ontredde der gemoederen in het Vlaamse kamp en het noodlottige overslaan der sympathieën naar Franse zijde, bezegeld door het gebonden zijn van België's herstel aan een Franse overheersing.

Laat ons openhartig spreken: wat het Franse overwicht in West-Europa voor Vlaanderen zou betekenen, is de Vlamingen toch zeker al duidelijk geworden. Het is zelfs zeer de vraag of Frankrijk het zou laten bij een annexatie van de Elzas – een overwegend Duits land – en een vrij België zou laten bestaan. Een vrij (?) België! Neen, België wordt kort en goed de “marche du Nord-Est” en een Engels bruggenhoofd op het vasteland. Zal het ons niet gaan als Roemenië in 1878, toen Rusland het Bessarabië ontnam uit dankbaarheid voor de redding van Plavna.

En dat is het grote kwaad, door de Duitse inval aan de Vlaamse zaak gedaan; dat hij ons in de armen van onze eeuwenoude vijanden heeft geworpen. Moest dit zijn beslag krijgen, dan is het met Vlaanderen uit, door de schuld van Duitsland, en dat zullen wij niet vergeven. Dat is de blijvende oorzaak van onze rechtmatige verbittering tegenover de Germaan uit het oosten; zoals Hugo Verriest erkende, met zijn grote onbegrepen oprechtheid.

Vlaanderen heeft eeuwenlang genoeg geleden om het recht te hebben zelfzuchtig te zijn, en van zijn zonen het voeren van een nuchtere reaalpolitiek voorop te stellen. Laat ons vooral zorgen het niet dienstbaar te maken aan het overwicht van de ene of andere

groep der mogendheden – maar concrete waarborgen (wij bedoelen: waarborgen – innerlijke voorwaarden) eisen voor onze samenwerking aan het heropbouwen van een gezond België. Dat ligt in de lijn van het welbegrepen belang van de Belgische regering, en is tevens het enige middel om de verblinden in de regeringskringen ontzag in te boezemen voor de Vlaamse zaak.

Neutraliteit of vrijheid? Neutraliteit een beletsel voor onze vrijheid? Zij blijft er integendeel voorwaarde van. Zonder onafhankelijkheid geen vrijheid, zonder zelfstandigheid geen zelfbestuur.

Zelfbestuur en zelfstandigheid dus in plaats van neutraliteit of vrijheid. Wij houden vast aan onze positieve begrippen en wijzen de negatieve van mr. van Cauwelaert af. En laat ons tegenover hem ons standpunt scherp formuleren:

1. Wij zijn het eens met hem dat de “opgelegde neutraliteit” plaats moet maken voor “vrijwillige onzijdigheid”, in onze terminologie “zelfstandigheid”;
2. Dat de natuurlijke culturele aansluiting voor Vlaanderen, volgens eigen aard, die is bij Nederland;
3. Dat het misdadig is de Vlaamse zaak dienstbaar te maken aan het Duitse machtsbelang.

Maar wij gaan verder: Het is evenzeer misdadig:

1. De Vlaamse zaak over te leveren aan Frankrijk en dienstbaar te maken aan het Engelse belang (ik heb hier het oog op het misbruik waartoe Vlaamse leiders zich leenden, om de rechtmatige Boerenopstand te smoren).
2. De “vrijwillige onzijdigheid” op te geven voor een definitief verbond met de Entente, onder voorwendsel dat de Belgische neutraliteit een “Duits belang” (?) zou zijn.

3. Wij achten dat een verbond met Nederland het enige wenselijke blijft.

Maar hier is voor het ogenblik geen sprake van. De heer van Cauwelaert weet toch even goed als wij – zo niet beter – wat men te Havre voor heeft met het opgeven van de neutraliteit. En indien hij daarover zwijgt, de handelwijze der regering billijkt, en de opdracht aanvaardt het terrein bij de Vlamingen voor te bereiden in de door de regering gewenste zin, dan getuigt zijn houding evenmin van zuivere Vlaamsgezindheid als die van wanhopige Flaminganten, die op Duitse hulp zouden beroep doen tegen hun eigen volk.